

Ольга ГОРДІЙЧУК,

*кандидат філософських наук
доцент кафедри філософсько-історичних студій та масових
комунікацій
(Державний університет «Житомирська політехніка»)*

Владислав ДІДКОВСЬКИЙ

*здобувач вищої освіти
факультету педагогічних технологій та освіти впродовж життя
(Державний Університет «Житомирська політехніка»)*

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ У ПОЛІТИЦІ В ЧАС ВІЙНИ

Медіаграмотність – це набір знань, умінь і навичок, які дають змогу аналізувати, критично оцінювати й створювати повідомлення для різних видів медіа; розуміння, як працюють медіа у суспільстві та який вплив вони чинять на нашої, рішення, переконання суспільних груп, окремих особистостей.

Медіаграмотна людина здатна знайти потрібну інформацію, обрати те, що є корисним, оцінити достовірність отриманих даних. Це також означає вміння ефективно використовувати інформацію, правильно її зберігати та ділитися нею, не порушуючи при цьому етичних норм.

Медіаграмотність є надзвичайно важливою і актуальною в умовах інформаційної, гібридної, а з 2022 р. повномасштабної війни РФ в Україні [1; 2; 6], оскільки інформація стає не просто засобом комунікації, а й потужною зброєю [4]. Росія активно використовує інформаційні операції для маніпуляції суспільною думкою, дискредитації України на міжнародній арені [5], поширення паніки й недовіри. Дезінформація націлена як на українське населення, так і на міжнародну спільноту, щоб виправдати агресію, знизити підтримку України.

Медіаграмотність допомагає розпізнавати фейки, перевіряти джерела інформації та уникати поширення неправдивих даних.

Постійний потік негативних маніпулятивних новин може викликати тривогу, страх, емоційне виснаження. Вміння критично оцінювати інформацію допомагає знизити рівень стресу, зберігати спокій та уникати паніки. Достовірна інформація сприяє розумінню політичної ситуації в країні та міжнародних настроїв, допомагає об'єктивно оцінювати перебіг військових дій та зорієнтуватися, куди потрібно скеровувати зусилля для можливої допомоги, інформаційного розголосу для привертання уваги, підсвітлення певної проблеми, що потребує нагального вирішення.

Медіа мають потужний вплив на спосіб мислення та поведінку людей, розвиток медіаграмотності є засобом захисту від маніпуляцій та пропаганди, а критичне мислення є ключовим інструментом для розуміння та оцінки медіаповідомлень [3]. Росія впливає на інформаційний простір України з метою послаблення держави зсередини, створюючи й підживлюючи суперечки між громадянами, намагається знизити рівень довіри до влади, її представників та державних інституцій тощо [7].

Уміння працювати з інформацією допомагає уникати публікації даних, які можуть нашкодити військовим операціям, наприклад, місць дислокації українських військ чи результатів ударів.

Медіаграмотність має кілька ключових складових, які визначають її ефективність у сучасному інформаційному просторі. Однією з основних є доступність, яка передбачає здатність знаходити та використовувати різні форми медіа та технологій. Вона охоплює технічні навички та розуміння роботи

медіаплатформ, а також вміння отримувати доступ до достовірних джерел інформації. Це надзвичайно важливо у світі, де обсяг медіаконтенту постійно зростає, створюючи нові виклики для споживачів інформації. Також важливим компонентом є аналіз як здатність деконструювати медіаповідомлення, розуміючи, які методи, символи, метафори чи наративні структури використовуються для впливу на аудиторію. Аналіз допомагає виявляти приховані цілі медіаконтенту та оцінювати його якість і достовірність. Критична оцінка медіа дозволяє споживачам розрізняти факти та думки, виявляти дезінформацію і розуміти упередженість джерел. Це основа для формування обґрунтованих суджень про те, наскільки інформація є надійною. Окрім споживання інформації, важливим є її створення. Вміння створювати оригінальний контент передбачає відповідальність за його етичність, дотримання конфіденційності та авторських прав. Це особливо актуально у світі, де кількість створюваного контенту безперервно зростає.

Медіаграмотність стає ключовою компетенцією для сучасного громадянина, оскільки навички аналізу, оцінки та критичного розуміння медіа-контенту дозволяють ефективно навігувати в інформаційному оточенні, приймати обґрунтовані рішення та брати участь у громадсько-політичному житті. Критичне мислення, розвиток якого є неможливим без медіаграмотності, є основою для розвитку демократичного суспільства і гарантом громадянської участі.

Медіаграмотність в умовах війни – це не лише про критичне мислення, а й про безпеку, єдність та стійкість суспільства. Обізнані громадяни стають активними учасниками інформаційного спротиву, що є важливим елементом перемоги.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Hordiichuk O. 2023. The Ideological and Ontological Causes of Russia's War on Ukraine. West versus East, Tyranny versus Democracy. Ethnic in progress, Vol. 14, 1, 4-23. <https://doi.org/10.14746/eip.2023.1.1>
2. Hordiichuk, O., Halapsis, A., & Kozlovets, M. 2023. How the information warfare turns into full-scale military aggression: the experience of Ukraine. Przegląd Strategiczny, (16), 345–362. <https://doi.org/10.14746/ps.2023.1.25>
3. McPeck J. E. 2014. Critical thinking and education. London, 178p.
4. Mishalova O., Hordiichuk O., Sokolovskyi O. 2024. Russia's War in Ukraine as a «War for Identity» and Appropriation of Cultural Tradition. ETHICS IN PROGRESS, 15(1), 73–94. <https://doi.org/10.14746/eip.2024.1.4>
5. Бенюк К. Європейські руки Путіна: як Росія впливає на громадську думку в ЄС. Espresso, 26 червня, 2024 <https://espresso.tv/poyasnuemo-evropeyski-ruki-putina-yak-rosiya-vplivae-na-kraini-es>
6. Гордійчук О. 2023. Онтологічні причини війни Росії в Україні. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки, 2 (94), 86–99. [https://doi.org/10.35433/PhilosophicalSciences.2\(94\).2023.86-99](https://doi.org/10.35433/PhilosophicalSciences.2(94).2023.86-99)
7. Гордійчук О., Дідковський В. 2024. Протидія пропаганді в умовах війни. Матеріали ІІ Міжнародної наукової конференції «Соціально-гуманітарні студії: інновації, виклики та перспективи», м. Житомир, 16-17 травня 2024 р. Житомир: Житомирська політехніка, 2024, С. 142–144. <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/06/povnyj-tekst.pdf>